

طراحی برنامه درسی محلی

استفاده از ظرفیت‌های محلی برای الهام بخشی در آموزش و یادگیری

ویلیام اوانز
جانانان ساوج

دکتر موسی پیری

دانشیار برنامه ریزی درسی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

زهرا نجار

دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۷

سرشناسه	: سویج، جاناتان Savage, Jonathan
عنوان و نام پدیدآور	: طراحی برنامه درسی محلی: استفاده از ظرفیت‌های محلی برای الهام‌بخشی در آموزش و یادگیری / ویلیام اونز، جاناتان ساوج ؛ مترجمین موسی پیری، زهرا نجار.
مشخصات نشر	: تهران : آوای نور، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۴۰۲-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: عنوان اصلی: Developing a local curriculum : using your locality to inspire teaching and learning, ۲۰۱۵.
عنوان دیگر	: استفاده از ظرفیت‌های محلی برای الهام‌بخشی در آموزش و یادگیری.
موضوع	: برنامه‌ریزی درسی
موضوع	: Lesson planning
موضوع	: برنامه‌های درسی
موضوع	: Education -- Curricula
موضوع	: اجتماع و مدرسه
موضوع	: Community and school
شناسه افزوده	: اونز، ویلیام
شناسه افزوده	: (Evans, William (Senior lecturer
شناسه افزوده	: پیری، موسی، ۱۳۴۶ - مترجم
شناسه افزوده	: نجار، زهرا، ۱۳۵۰ - مترجم
رده بندی کنگره	: LB۳۸۰۶/۱۳۹۷۱۵ ۴ط۹۹۰/

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری،
پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

طراحی برنامه درسی محلی

استفاده از ظرفیت‌های محلی برای الهام بخشی در آموزش و یادگیری

تالیف: ویلیام اوانز - جاناتان ساوج

مترجمین: موسی پیری - زهرا نجار

ناشر: انتشارات آوای نور

صفحه‌آرا: منیر السادات حسینی

چاپ: اول ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۴۰۲-۴

قیمت ۲۶۵۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

- پیشگفتار ۱۱
- Error!** فصل ۱: رویکردهای منطقه-محور نسبت به تدوین برنامه درسی
Bookmark not defined.
- Error! Bookmark not defined.** فصل ۲: جغرافیای محل.....
- Error! Bookmark not defined.** فصل ۳: تاریخ مکان.....
- Error! Bookmark not defined.** فصل ۴: فرهنگ مکان.....
- Error! Bookmark not defined.** فصل ۵: جامعه محلی، مردم و موقعیت مکانی
defined.
- Error!** فصل ۶: طراحی برنامه درسی منطقه-محور و پداگوژی بین رشته‌ای
Bookmark not defined.
- Error! Bookmark not defined.** فصل ۷: شبکه‌های یادگیری محلی و شخصی
defined.
- Error! Bookmark not defined.** فصل ۸: توسعه شرکای یاددهی و یادگیری....
- Error! Bookmark not defined.** فصل ۹: ارزیابی و به اشتراک گذاشتن کار.....

تقدیم به

دانش‌آموزان و معلمان عزیز زلزله زده کرمانشاه

طراحی برنامه درسی محلی

موقعیت محلی چگونه می‌تواند به عنوان منبعی برای الهام در تدوین برنامه درسی مورد استفاده قرار گیرد؟ و چگونه زمینه ساز ارتقای آموزش و یادگیری در مدرسه می‌شود؟

طراحی برنامه درسی محلی به بررسی شیوه‌هایی می‌پردازد که بر مبنای آنها، محدوده محلی و پیرامونی و منابع موجود در آن به عنوان محرک و ابزار الهام برای تدوین برنامه درسی مورد استفاده قرار می‌گیرند. این کتاب به بررسی سازوکار تاثیرگذاری جغرافیا، تاریخ، فرهنگ و مردم ساکن در یک محدوده مکانی بر غنی سازی تجربه یادگیری پیش روی دانش آموزان در جهت مرتبط بودن و معناداری بیشتر این تجربه می‌پردازد.

در کتاب حاضر، با تکیه بر شواهد و نمونه‌های متعدد از مدارسی که از این رویکرد استفاده کرده اند، نشان می‌دهیم که چگونه می‌توان موضوعات انسانی را از طریق شناساندن تاریخ و فرهنگ‌های غنی محدوده محلی، توسعه داد. همچنین به بررسی این مسئله پرداخته می‌شود که چگونه بومی گرایی در آموزش می‌تواند به بازیابی و احیای حس هویت و اجتماعی جوانان کمک کند. ویژگی‌های خاص این کتاب عبارتند از :

- ارائه رهنمودهای عملی برای نگاه و پرداخت نوآورانه به جامعه محلی؛
- ارائه پیشنهاداتی برای پرداختن به فعالیت‌های فرهنگی محلی مانند معماری، هنرهای دیجیتال، تئاتر و فیلم؛
- راه‌هایی برای گسترش همکاری موثر با بنگاه‌ها و مؤسسات خیریه‌های محلی؛
- مطالعات موردی تفصیلی برای بیان این که چگونه مدارس، ایده‌های ارائه شده در کتاب را پیاده سازی کردند.

این کتاب جدید و مهیج می‌کوشد شما را به تدوین برنامه‌های درسی که برای دانش آموزان، معنادار باشد و ضمن ایجاد حس پیوستگی قوی با محدوده پیرامونی و محلی خود، موجبات شناخت گذشته، حال و آینده آن را برای آنها فراهم سازد، ترغیب کند.

ویلیام اوانز، استاد ارشد آموزش، دانشگاه متروپولیتن منچستر، انگلستان

جاناتان ساوج، پژوهشگر حوزه آموزش و همکار موسسه آموزش، دانشگاه متروپولیتن منچستر، انگلستان. وی هم چنین به عنوان مدیرعامل شرکت غیر انتفاعی UCan Play که در زمینه حمایت از رویکردهای نوآورانه به آموزش با استفاده از فناوری تلاش می‌کند، فعالیت دارد.

پیشگفتار

نظام‌های آموزشی در دنیای امروز به لحاظ پیچیدگی‌های زندگی، وسعت و سرعت تغییرات با چالش‌های فراوانی روبروست. یکی از این چالش‌ها طراحی و تدوین برنامه‌های درسی متناسب با شرایط محلی و منطقه‌ای است. برنامه درسی به طور سنتی مجموعی از مهارت‌ها و موضوع‌های است که باید در مدارس تدریس شوند، قلمداد شده است. برنامه درسی، بر اساس سلسله سنت‌های قدیمی که مدت مدیدی بدون تغییر باقی مانده اند، تعیین می‌شدند. این در حالی است که تحولات چشمگیری در زمینه فرآیند طراحی و تدوین برنامه درسی با توجه به عوامل اثرگذار در آن، در ابعاد مختلف بعمل آمده است.

مرور تجربه‌های معاصر در زمینه اصلاح برنامه درسی در نظام‌های آموزشی کشورهای مختلف نشان می‌دهد که هر یک از آنها اصولی را برای سیاست‌گذاری و اعمال تغییرات اصلاحی برگزیده‌اند. در این اصلاحات به مقوله‌های کیفیت، تنوع، استقلال مدارس، مسئولیت‌پذیری، پاسخ‌گویی اولیاء مدارس، توجه به ویژگی‌ها، شرایط و قابلیت‌های محلی و منطقه‌ای و توسعه مشارکت مردم توجه کردند. ضروری است در نظام آموزشی کشور ما هم زمینه توجه به شرایط، مکان و موقعیت در برنامه‌های درسی فراهم گردد.

طراحی و تدوین برنامه درسی منطقه‌ای عبارت است از افزایش تجربه‌های آموزشی جوانان با ایجاد روابط غنی با جوامع، شهرها و فرهنگ‌هایی که آنها را احاطه کرده و با توزیع تلاش‌های آموزشی در مردم، سازمان‌ها و مؤسسات موجود در یک منطقه محلی. که این تعریف دارای ویژگی‌های زیر می‌باشد:

- درباره یک مکان: استفاده از زمینه و منابع محلی برای تعیین چارچوب یادگیری؛
- به وسیله یک مکان: توسط مدارس و با همکاری سایر شرکای محلی طراحی می‌شود و
- برای یک مکان: برآورده ساختن نیازهای ویژه کودکان و جوامع محلی.

اهداف چنین برنامه درسی عبارتند از:

- خلق تجارب یادگیری فعال برای کودکان با تمام زمینه‌های قبلی
- افزایش فهم کودکان و پیوند بیشتر ایشان با محل زندگی خود
- نهادینه کردن عمیق تر مدرسه در جوامع محلی.

این کتاب درباره رویکردهای منطقه-محور نسبت به تدوین برنامه درسی بوده و در ضمن این کتاب تشریح می‌کند که چگونه منطقه محلی می‌تواند تبدیل به بخشی اساسی و مهم از تدوین برنامه درسی گردد. کتاب شامل نه فصل است: **فصل اول**: رویکردهای منطقه-محور نسبت به

تدوین برنامه درسی **فصل دوم: جغرافیای محل فصل سوم: تاریخ مکان فصل چهارم: فرهنگ مکان فصل پنجم: جامعه محلی، مردم و موقعیت مکانی فصل ششم: طراحی برنامه درسی منطقه - محور فصل هفتم: شبکه‌های یادگیری محلی و شخصی فصل هشتم: پرورش شرکای یاددهی و یادگیری فصل نهم: ارزیابی و به اشتراک گذاشتن کار.**

در ترجمه کتاب حاضر تلاش شده است، مطالب به‌طور کامل و بدون نقص ارائه شود، با این حال، امکان دارد نواقص و ابهاماتی وجود داشته باشد. چنان چه صاحب‌نظران، استادان، همکاران عزیز و دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی پیشنهادهای اصلاحی خود را ارائه فرمایند و ما را از لغزش‌ها و کاستی‌ها آگاه سازند تا بتوانیم در چاپ‌های بعدی درصد رفع آن‌ها برآییم، پیشاپیش سپاسگزار محبت‌های آن‌ها هستیم.

دکتر موسی پیری

دانشیار برنامه‌ریزی درسی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

زهرا نجار

دانشجوی دوره دکتری برنامه‌ریزی درسی

تابستان ۱۳۹۷